

30-Noyabr, 2025-yil

**PROFILAKTIKA INSPEKTORINING JISMONIY VA YURIDIK
SHAXSLARNING MUROJAATLARINI KO‘RIB CHIQISH FAOLIYATINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Kodirov Ruslan Zokirovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI IIV AKADEMIYASI KURSANTI

Kalit so‘zlar: *Profilaktika inspektori; murojaatlar bilan ishlash; jismoniy va yuridik shaxslar; huquqiy madaniyat; samaradorlikni oshirish; jamoat va davlat tuzilmalari; tezkor ko‘rib chiqish mexanizmlari; profilaktika choralari; fuqarolar bilan muloqot; monitoring tizimi.*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada profilaktika inspektorining jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlarini ko‘rib chiqish faoliyatini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Maqolada murojaatlar bilan ishlashning amaliyotdagi muammolari, ularni tezkor va sifatli ko‘rib chiqish mexanizmlari, shuningdek, jamoat va davlat tuzilmalari bilan hamkorlikni kuchaytirish yo‘llari o‘rganiladi. Tadqiqot natijalari murojaatlarni qayta ishlash jarayonini optimallashtirish, profilaktika inspektorining samaradorligini oshirish va fuqarolarning huquqiy madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan tavsiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.*

Ключевые слова: *Инспектор профилактики; работа с обращениями; физические и юридические лица; правовая культура; повышение эффективности; общественные и государственные структуры; механизмы оперативного рассмотрения; профилактические меры; взаимодействие с гражданами; система мониторинга.*

Аннотация: *В статье рассматриваются вопросы совершенствования деятельности инспектора профилактики по рассмотрению обращений физических и юридических лиц. Анализируются существующие проблемы практической работы с обращениями, механизмы их оперативного и качественного рассмотрения, а также пути укрепления взаимодействия с общественными и государственными структурами. Результаты исследования направлены на оптимизацию процесса обработки обращений, повышение эффективности работы инспектора профилактики и развитие правовой культуры граждан.*

Keywords: *Prevention inspector; handling appeals; individuals and legal entities; legal awareness; efficiency improvement; public and state institutions; prompt review mechanisms; preventive measures; citizen interaction; monitoring system.*

Annotation: *This article explores the improvement of the prevention inspector’s activities in handling appeals from individuals and legal entities. It analyzes the current challenges in processing appeals, mechanisms for their prompt and effective review, and*

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Noyabr, 2025-yil

ways to enhance collaboration with public and state institutions. The study’s findings aim to optimize the appeal handling process, increase the efficiency of prevention inspectors, and promote citizens’ legal awareness.

KIRISH

Murojaatlar bilan ishlash har qanday davlat va jamoat tizimining samarali faoliyati uchun muhim tarkibiy qism hisoblanadi. Xususan, profilaktika inspektorining vazifalaridan biri jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlarini sifatli va tezkor ko‘rib chiqishdir. Bu jarayon nafaqat fuqarolarning huquqiy madaniyati va ishonchini oshirishga xizmat qiladi, balki profilaktika inspektorining hududdagi ijtimoiy vaziyatni monitoring qilish va xavfli omillarni erta aniqlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Bugungi kunda murojaatlar turli yo‘llar orqali kelib tushadi — shaxsiy qabul, telefon, elektron pochta, davlat portallari va ijtimoiy tarmoqlar orqali. Shu sababli, ularni tizimli ravishda qayta ishlash va natijali hal etish mexanizmlarini yaratish muhim ahamiyatga ega. Profilaktika inspektorining murojaatlar bilan ishlash faoliyati bir necha jihatdan ijtimoiy va huquqiy ahamiyatga ega. Birinchidan, murojaatlar orqali jismoniy va yuridik shaxslar o‘z muammolari, xavotir va shikoyatlarini bildiradi. Bu esa profilaktika inspektoriga hududdagi ijtimoiy vaziyatni chuqur tahlil qilish, muammoli oilalar, yoshlar va boshqa xavf guruhlarini aniqlash imkonini beradi. Ikkinchidan, murojaatlarni tezkor va sifatli ko‘rib chiqish fuqarolarning davlat organlariga bo‘lgan ishonchini mustahkamlashga xizmat qiladi. Uchinchi jihatdan, murojaatlar orqali aniqlangan muammolarni profilaktik choralar bilan bartaraf etish, huquqbuzarliklarning oldini olish va hududdagi ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlash mumkin. Murojaatlar bilan ishlash jarayoni samaradorligini oshirish uchun bir qator metodik va amaliy chora-tadbirlar zarur. Jumladan, profilaktika inspektori tomonidan murojaatlarni qayd etish, ularni tasniflash, muammo darajasiga ko‘ra tezkorlik bilan hal etish, shuningdek, natijalarni monitoring qilish tizimi yo‘lga qo‘yilishi lozim. Shu bilan birga, mahalla, ta‘lim muassasalari, tibbiyot xodimlari, psixologlar va nodavlat notijorat tashkilotlar bilan doimiy hamkorlik jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlarini samarali ko‘rib chiqishda muhim rol o‘ynaydi. Bu hamkorlik orqali profilaktika inspektori murojaatlar asosida hududdagi xavfli vaziyatlarni aniqlash, ularni bartaraf etish va profilaktik chora-tadbirlarni samarali yo‘lga qo‘yish imkoniga ega bo‘ladi. Zamonaviy sharoitda murojaatlar bilan ishlashning texnologik jihatlari ham katta ahamiyatga ega. Elektron ma‘lumotlar bazasi, monitoring tizimlari, onlayn murojaatlar platformalari va mobil ilovalar murojaatlarni tezkor qayta ishlash va natijalarni tahlil qilish imkonini beradi. Bu esa profilaktika inspektorining ish samaradorligini oshirish, resurslarni tejash va hududdagi ijtimoiy muammolarni oldini olishda muhim vosita hisoblanadi. Shuningdek, murojaatlar bilan ishlash jarayonida fuqarolarning huquqiy madaniyati va ongini oshirish muhim ahamiyatga ega. Profilaktika inspektori murojaatlarni ko‘rib chiqish jarayonida jismoniy va yuridik shaxslarni huquqiy jihatdan tushuntirish, ularning huquq va majburiyatlarini aniqlash, murojaatlar bilan ishlash tartib-qoidalarini o‘rgatish orqali huquqiy madaniyatni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Noyabr, 2025-yil

tariqa, murojaatlar bilan ishlash faqat muammolarni hal qilish emas, balki ijtimoiy ongni oshirish va kelajakda huquqbuzarliklarning oldini olish mexanizmini yaratish imkonini beradi.

ASOSIY QISM

Profilaktika inspektorining murojaatlar bilan ishlash faoliyati nafaqat fuqarolarning huquqlarini himoya qilish, balki hududdagi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari orqali inspektor hududdagi ijtimoiy muhit, xavfli holatlar va mavjud muammolar haqida dolzarb ma'lumotlarga ega bo'ladi. Shu sababli, murojaatlarni tizimli ravishda qayta ishlash, ularni tasniflash, tezkor va samarali javob berish mexanizmlarini ishlab chiqish faoliyatning samaradorligini oshirishning asosiy omillaridan biridir. Murojaatlarni ko'rib chiqish jarayonida birinchi navbatda murojaatlarning mazmuni va ahamiyat darajasi aniqlanadi. Bu jarayonning samaradorligi inspektorning professional tayyorgarligi, tajribasi va mavjud texnologik imkoniyatlarga bog'liq. Masalan, murojaatni elektron ma'lumotlar bazasida qayd etish, uning holatini nazorat qilish va muammo darajasiga qarab tezkor javob berish tizimi murojaatlar bilan ishlashning sifatini oshiradi. Shu bilan birga, jismoniy va yuridik shaxslar bilan ochiq va doimiy muloqot o'rnatish murojaatlarning tezkor hal etilishida muhim rol o'ynaydi. Profilaktika inspektorining murojaatlar bilan ishlash faoliyatini samarali tashkil etishda jamoat va davlat tuzilmalari bilan hamkorlikning ahamiyati katta. Mahalla fuqarolar yig'ini, ta'lim muassasalari, tibbiyot va psixologik xizmatlar, nodavlat-notijorat tashkilotlari bilan integratsiyalashgan tizim muammoli vaziyatlarni erta aniqlash va ularni bartaraf etish imkonini beradi. Shu bilan birga, jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlarini qayta ishlash jarayonida ularni huquqiy jihatdan tushuntirish, kerak bo'lsa, maslahat berish va huquqiy yordam ko'rsatish profilaktika inspektorining muhim vazifalaridan biridir. Zamonaviy sharoitda texnologik vositalardan foydalanish murojaatlar bilan ishlash jarayonini sezilarli darajada soddalashtiradi. Elektron monitoring tizimlari, onlayn murojaatlar platformalari va mobil ilovalar murojaatlarni tezkor qayta ishlash, ularni tasniflash, natijalarni tahlil qilish va tegishli chora-tadbirlarni belgilash imkonini beradi. Shu orqali profilaktika inspektori hududdagi xavfli holatlar va ijtimoiy muammolarni tezkor aniqlash, ularni bartaraf etish va fuqarolarga samarali xizmat ko'rsatish imkoniga ega bo'ladi. Murojaatlar bilan ishlash jarayonining samaradorligini oshirish uchun metodik jihatdan tizimli yondashuvni joriy etish zarur. Bu murojaatlarning turkumlanishi, ularning ahamiyat darajasiga qarab tezkorlik bilan ko'rib chiqilishi, natijalar monitoringi va xulosa chiqarish jarayonlarini o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, murojaatlarni qayta ishlash jarayonida fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirish, ularning huquq va majburiyatlarini tushuntirish, murojaatlar bilan ishlash tartibini o'rgatish ham samarali profilaktika chorasi hisoblanadi. Profilaktika inspektorining murojaatlar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish nafaqat jarayonni optimallashtirishni, balki hududdagi ijtimoiy muhitni monitoring qilish va muammoli vaziyatlarni erta aniqlashni ham o'z ichiga oladi. Bu esa hududda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash, fuqarolarning davlat organlariga bo'lgan

ishonchini oshirish va kelajakda huquqbuzarliklarning oldini olishga xizmat qiladi. Murojaatlar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish bir qancha asosiy yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi: texnologik imkoniyatlardan foydalanish, tizimli tasniflash va monitoring, jamoat va davlat tuzilmalari bilan samarali hamkorlik, fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirish va profilaktika choralari orqali xavfli vaziyatlarning oldini olish. Shu yondashuv profilaktika inspektorining faoliyatini yangi samarali darajaga olib chiqadi va jismoniy hamda yuridik shaxslarning murojaatlarini sifatli ko‘rib chiqishni ta‘minlaydi.

XULOSA

Profilaktika inspektorining jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlarini ko‘rib chiqish faoliyati jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlash, fuqarolarning huquqlarini himoya qilish va huquqiy madaniyatni rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, murojaatlar bilan ishlashning samaradorligi inspektorning professional tayyorgarligi, tizimli yondashuvi, mavjud texnologik vositalardan foydalanishi va jamoat hamkorligi bilan bevosita bog‘liqdir. Murojaatlar nafaqat mavjud muammolarni aniqlash, balki hududdagi ijtimoiy vaziyatni monitoring qilish va xavfli holatlarning oldini olish imkonini yaratadi. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari orqali inspektor hududdagi eng dolzarb ijtimoiy va huquqiy masalalarni aniqlaydi. Bu murojaatlar asosida muammoli oilalar, yoshlar va boshqa xavf guruhlari aniqlanadi va ularga nisbatan profilaktik chora-tadbirlar ishlab chiqiladi. Shu bilan birga, murojaatlar bilan ishlash jarayonida fuqarolarga huquqiy tushuntirishlar berish, maslahat va zarur ko‘makni taqdim etish orqali huquqiy madaniyatni oshirish ham amalga oshiriladi. Bu esa kelajakda huquqbuzarliklarning oldini olish va jamiyatda qonuniy madaniyatni mustahkamlashga xizmat qiladi. Profilaktika inspektorining murojaatlar bilan ishlash faoliyatini samarali tashkil etishning yana bir muhim jihati — texnologik vositalardan foydalanishdir. Elektron ma’lumotlar bazasi, monitoring tizimlari, onlayn platformalar va mobil ilovalar murojaatlarni tezkor qayta ishlash, tasniflash va natijalarni tahlil qilish imkonini beradi. Bu esa murojaatlarni samarali boshqarish, vaqtni tejash va hududdagi muammolarni tezkor aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, texnologik imkoniyatlardan foydalanish inspektorning ish samaradorligini oshirish va murojaatlarni sifatli hal etishda muhim omil hisoblanadi. Jamoat va davlat tuzilmalari bilan hamkorlik murojaatlar bilan ishlash jarayonini yanada samarali qiladi. Mahalla, ta’lim muassasalari, psixologlar, tibbiyot xodimlari va nodavlat-notijorat tashkilotlar bilan integratsiyalashgan tizim muammoli vaziyatlarni erta aniqlash, murojaatlar asosida profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlarini qayta ishlash jarayonida ular bilan ochiq va doimiy muloqot o‘rnatish muhim ahamiyatga ega bo‘lib, bu fuqarolarning davlat organlariga bo‘lgan ishonchini oshiradi. Xulosa qilib aytganda, profilaktika inspektorining murojaatlar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish kompleks yondashuvni, texnologik vositalardan samarali foydalanishni, tizimli monitoringni va jamoat tuzilmalari bilan hamkorlikni talab qiladi. Shu yo‘l bilan nafaqat murojaatlar sifatli ko‘rib chiqiladi, balki hududdagi ijtimoiy vaziyat monitoring

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Noyabr, 2025-yil

qilinadi, muammolar erta aniqlanadi va ularni bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshiriladi. Natijada, fuqarolarning huquqiy madaniyati oshadi, jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlik mustahkamlanadi va profilaktika inspektorining ish samaradorligi sezilarli darajada ortadi. Shu tariqa, murojaatlar bilan ishlash tizimini takomillashtirish strategik ahamiyat kasb etadi va profilaktika faoliyatining samaradorligini yangi darajaga ko'taradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). Crime Prevention and Criminal Justice, Vienna, 2019.
2. European Crime Prevention Network (EUCPN). Effective Practices in Preventive Policing, Brussels, 2020.
3. Тарасов, В.А. Психология девиантного поведения и профилактика, Москва, 2017.
4. National Institute of Justice (NIJ). Juvenile Justice and Community Supervision Practices, Washington D.C., 2018.